

Дончо Цончев

Ръката

Жената, която според мен имаше всичко, се казваше Юлика, беше на двайсет и осем години – хубава, стройна и образована. Живееше в отсрещната къща, през двора; едва сега мога да си призная открито как всичките ми амбиции на отличен ученик заради нея не се осъществиха напълно. Не можех да чета, когато пердето на нейната стая не е спуснато. Опитвах с воля, обръщах се с гръб – все тая. Страниците се обръщаха, ала за какво става дума по тях... Така получих двойка по математика (бях страхотно силен, още от дете), така накрая увиснах по история и въобще онези няколко стотни, заради които нямам пълно отличие от гимназията, ще носят, докато съм жив, името Юлика.

Гледам трите думи, в които искам да събера силния спомен. Наистина, те са.

Но „хубава“ е малко за Юлика.

А в „стройна“ въобще не личат онези изобретения на природата, които човек може да зяпа безкрайно и да се пита: това сега изящество ли е или пък пищност без мярка.

Всъщност само „образована“ не подлежи на уговорки – Юлика беше електроинженер и освен това превеждаше стихове от испански.

Не се събираше в мечтите ми – вече е лесно да го призная. Не я виждах до мен – никак. Не се виждах до нея – може би щях да избягам, ако ме беше по-викала. Аз просто я гледах. Радвах се, че има такова нещо, че е толкова близо, че се храни в ресторанта на ъгъла (същите манджи, същите прибори, боже!) и че прането ѝ се вее на тесния дълъг балкон, както прането на всички жени по света.

Не съм я сънувал в някое положение, кой знае колко различно от реалните. Добър ден – добър ден. Как е училището? Ами нормално. Вие как сте? Усмивка. Свиване на рамене. И само веднъж едно весело, нежно, бодливо намигане, поводът за което тъй и не отгатнах до днес.

И всичко свързано с нея щеше да си стои в глъбината ми, като любима, значима, но откъсната страница от нещо, ако не беше голямата патетна вечер в семейство Камбурови.

Те бяха далечни (ако не набедени) наши роднини, тези Камбурови, и благодарение на тях преди година и нещо се уреди моят естествен квартирен въпрос. От гарата – у тях; от тях те ме заведоха на горния етаж същата вечер, в същата кооперация, похвалиха ме страхотно (майчице, какви лъжи!) и въобще не усетих, че съм прокуденото провинциално момче, което трябва „да се пребори“ с големия град. Той не ми обърна особено внимание – големият столичен град, – нито пък аз имах фатални истории с него. Просто си учех уроците яко, лягах и ставах,

получавах колетите си, зяпах наоколо с очи на рак и на заек и се заклевах пред себе си тихо непременно да опровергая думите на онези, които ме изключиха, думи и на собствената ми майка: „Тоя бяс и едната гимназия никога няма да свърши!“

Не си спомням да съм бил бяс. Няма сега на кого и за кога да се оправдавам. Може и да съм бил – щом толкова настоявах всички, – но, изглежда, онази невероятна свирка на влака, която ме отнесе от родното място и от рая на детството ужасно завинаги, просто е отрязала едната част от „филма на живота“ (с какви ли не още глупости ми е пълна главата) и е обявила с писъчната си, адски сантиментална протяжност началото на реалната и вечна част на момчето: кротка вътрешна веселост и озадаченост, измамна общителност и нахалство, всичко това омотано с въпроси, въпроси, въпроси – подобно на бъдеща пеперуда в пашкул.

Точно тъй тази вечер натиснах звънеца на леля Камбурова – с измамно нахалното си лице и омотан (със същия успех може „окрилен“) от въпроси.

Всичките тук бяха по-възрастни от мене (помнете и роднинството) – защо ме поканиха? Гаджето на Мари Камбурова (студентка, четвърта моя братовчедка) не ме обичаше никак, нито пък аз него – какво да правим тук заедно? Те ще се женят ли вече (баща му беше заместник-министър) – да не се извърти вечерта на годеж? Ще дойде ли Юлика (тя даваше уроци по испански на Пламен, братчето на Марина, значи и той, виж го ти, мой братовчед) – как ще ѝ се видя в цивилен костюм?

О, какъв костюм имах ... Английски плат, в онези години. (Иди познай, че е разпарян и обръщан.) Велурен патък. Вратовръзка на дипломат. Щипка на нея с топаз. Глупости то беше стъкълце, разбира се, но аз – бъдещият геолог, според мечтите си избрах тази дума заради много стабилното ѝ звучене. Топаз. Гангстер. Страхотен тип в студения огромен град. И още колко думи и фрази пред огледалото, докато се изпипвах (какавида такава) и си внушавах много убедително, че думкащите ми седемнайсет години са вече готови за всичко.

Леля Камбурова отвори вратата, извика от радост и ме прегърна спонтанно. Аз също свих някак ръцете си около нея (къде и как да ги държа при това положение?), но в същия миг се изплаших да не ѝ разваля фризура. Тя беше значително по-ниска от мен, веднага свалих ръцете надолу. В навалицата (разбирайте и целувките по двете ми бузи, избръснати за трети път в живота) се оказа, че рязко съм надценил разстоянието от шията ѝ до кръста и съм изпаднал неприлично по-ниско, коригирах веднага – сега пък излезе, че просто я опипвам наред. Как да

е, това свърши в антрето – забелязах, че се ухилвам срещу сто души в големия хол. Какво друго на моето положение? Оглеждаш се хитро и притеснено и въобще не си никакъв гангстер – слава богу, някой от страхотните типове на огромния студен град се е сетил случайно (и с помощта на незаменимите съвети на алкохола) за своята собствена седемнайсетгодишност, та от умиление ти посочва определено място и безцеремонно те настанява сред другите.

И ето ме сред стоте души у Камбурови – цивилен, уплашен, ухилен, а всъщност революционно въздържан и неописуемо въпросителен. Чаша вино? Разбира се. Една чиния в ръцете, а ла форшет? О, мерси. Коняк или вино? Мъничка пауза, покашляне и максимално авторитетно: Гроздова има ли? За тебе ще се намери, разбира се.

За мене. Виж ти. Това е то. Барабар Петко, без никакви уговорки, на края на канапето у Камбурови. Столично общество, бате. Развеселени дъртаци. Закръглени, кудкудякащи лелки, за които „буржоазия“ и „социализъм“ са само натрапливи думи от радиото и вестниците. Те просто са дамите на този град. Винаги. Плешивците нека се лъжат до пяна, нека се колят и бесят – самата природа е съчинила този модел.

Английският плат стои чудесно, както съм си кръстосал краката – за миг се учудвам, че този крачол е мой. И велуреният патък е мой, и „топазът“. Наздраве. Наздраве. Гроздовата е от Гара Левски, разбира се – ах, да – и пуякът в средата на голямата маса е оттам. Бях забравил. Та и се чудя защо съм поканен. Глупак. Винаги сме си трябвали много – нима пък някой не знае това? Ние – собствениците на лозенце в Карамандол, на разсади в стаята през януари и на дворове с курешки до глезените. И те – еднаквите, вечни Камбурови по големите градове. Наздраве! Здраве да е. Иди, че не пий от тази ракия.

Марина нещо ме пита ухилена, аз нещо ѝ отговарям сериозен. Оня тиквеник, който ме има за екземпляр от австралопитеките, зяпа с отворена уста външната ми небрежна елегантност. Няма хабер, че съществува и вътрешна. Хапвам – да не ме мислят за препариран. Въобще не съм гладен – колетите бяха, естествено, два. Виж, една цигара е съвсем друго нещо. Довършва картината. Крие ме. Прави ме равен, с нещо зает, даже спокоен. Боже, колко много е скрито в порока.

Забравят ме. Напиват се. Една част си отиват. За моя голяма изненада тузарското копеле е сред тях. Почти от вратата, след като го изпра-ти. Марина се тръшва до мен.

– Страхотен си!

– Все същият съм си.

- О, не!
- О, да.
- Направо искам да се снимам с тебе, така.
- Будалкай ме ти.
- Няма никакво будалкане, говоря ти съвсем, съвсем сериозно.

Лъже. Тези няколко години, с които е по-голяма от мен, тя ги има за пропаст. Тя е жена, аз съм дете. Така гледа на цялата работа още от самото начало. Да я пребиеш, няма да се досети, че я харесвам. Още помалко, че аз пък на цялата работа гледам обратно. Любопитно: този четвърт век, с който майка ѝ е по-голяма от мен, не съществува. И леля Камбурова го знае отлично, и аз. Чудя се даже дали да не призная до дъно: онзи цирк в антрето, на влизане, не беше чак толкова идиотски случаен, както се опитах да го изкарам в началото. Както и да е. Нека лъже Марина. Да стон тука до мене, пък да прави каквото ще. Да се хили, да приказва – тъй никога няма да се удава в наваличната пустиня наоколо.

Най-сетне ми беше добре, наистина. Тоест – нормално. Престанах да пуша като кретен и с охота отговарях на любезните (иначе глупави) въпроси на братовчедката: за пуйките, за кобилата, за кехлибарения карамандолски димят. Виж ти, даже и като събеседници сме си били трябвали – Ние и камбурови. Няма грешка в голямата буква на Ние и в малката на камбурови. Не искам да го кажа грубо, но няма и съвсем пък да премълча: даже костният ми мозък знае кой на кого трябва.

Така. Силата ми расте от гласа на четвъртата братовчедка на канапето и от прозрачния, трети братовчед на карамандолското грозде в чашата.

Тогавя влезе Юлика. Ухили се, чаровницата, и се отпусна уморено на същото канапе. Тъй тримата останахме дълго.

Гостите намаляха съвсем. Леля Камбурова се захвана с чиниите от татък. Двама дъртаци играеха табла в единия ъгъл – в никаквия среднощен час им се допи даже кафе. Браво на тях. И друг път бях забелязвал чара на онези среднощни часове, които човек сякаш открадва. Май само за тях ми е идвала наум думата „безвреме“. Марина пусна тихичко „Порджи и Бес“, аз останах с тях, с таблата, самата тя – с Юлика.

Мисля, че ме забравиха. Иначе не мога да си обясня как допуснах да чувам всичките интимности, за които говореха. Марина попита Юлика какво прави годеникът ѝ (сега научавах това), лицето на Юлика се натъжи изведнъж. Всичко било о'кей, така каза. Но тя разчиташе,

изглежда, на изражението на лицето си. Марина отривисто сподели, че не можела да я разбере. И аз не мога, каза Юлика. Марина я попита защо не го е довела тази вечер. Тогава Юлика ѝ каза, че не е била при него сега. А при кого? При Иван. И какво? Същото, каза Юлика, като опита да се засмее.

Взех едно списание с някакви камини. Шибнах една гроздова мълчаливо.

– Ракия ли е? – попита ме Юлика.

– Да – казах. – Искате ли малко?

– С удоволствие.

Марина стана за чаша, аз налях на Юлика. Наздраве. За ваше здраве.

– Ти пък защо ѝ говориш на ви? – попита ме братовчедката изненадано.

Свих рамене. Запалих цигара и отворих отново списанието с камините. Бях горд и остро щастлив, че Юлика не ме закачи за костюма. Аз съм си аз (и кой не е така?) във фрак или във ватенка. Юлика разбираше това, ето защо я обичах. Ами да – аз я обичах, защо да се плаша от думата?

Мислех го в момента, когато чух как е спала с Иван. Сега, преди малко. Ама за пръв път, подскочи Марина. Може би и за последен, не знам, каза Юлика. Тя отново се натъжи. После каза, че било хубаво. И с годеника било хубаво, това го изчопли Марина. Нормално, каза Юлика. Естествено. И гласът ѝ угасваше. Шибнах още една ракия. Телефонът звънна и братовчедката скочи. Изглежда, беше онзи тиквеник, защото тя ни загърби и дълго остана със слушалката. Юлика поиска още малко ракия, веднага (и с радост, че не ми трепере ръката) ѝ налях. Погледнах я в очите и се смях. Тя беше дълбоко нещастна.

То беше невъзможно, ако не го видиш с очите си. Та тя беше най-веселият човек, когото съм срещал изобщо. Та тя имаше всичко. Бог е бил щедър за нея – от сто метра ще усетиш облака от радост, надежди, неограничени възможности, които се излъчваха даже от гърба ѝ.

Усмихна ми се, за да скрие, което видях, остави си чашата и се облегна назад. Затвори си очите. Приличаше на жена във влак, която е тръгнала от далечна гара и към още по-далечна гара отива.

Ония играеха табла и тихо чаткаха пуловете. Братовчедката имаше вид, че ще изкара тъй със слушалката до сутринта. Гершуин и аз се давехме в себе си нежно и тъкмо мислех за това, когато видях как ръката ми оставя списанието с камините, премества се полека към Юлика и

хваща нейната ръка.

Видях това – не си спомням да съм посягал. Ръката на Юлика беше изненадващо малка и гладка. Тя се стисна за мен. Скри се в дланта ми. Пиле съм виждал да се шумгува в трънака, когато се стрелне отгоре му ястреб.

Така *живяхме* дълго – ръцете споени. Може би цяла минута. Може би – две. – Тя не си отвори очите и още помня как сълзите ѝ се подават под клепките, как тръгват надолу полека...

Табладжиите се скараха. Братовчедката остави слушалката. Юлика отиде до банята и след малко се върна, по-хубава от всякога.

И това беше всичко.

Наскоро трябваше да си сменям квартирата, после съдбата... но това всеки го знае по себе си.

Не съм я виждал. Не зная какво стана с нея, но и сега не ми е толкова любопитно. Сега, когато зная комай всичките варианти на привидно неизброимите пътища на живота.

Сега, когато отлично зная какво разплаква жените, какво ги развесява – сега, когато няма как да не зная защо се карат до пяна мъжете, на какво се надяват децата и старците, и седемнайсетгодишните лъвчета.

Сега, когато с растящо учудване питам и питам: какви неописуеми сили и знаци минават в душите ни, боже, когато човекът в ръката си усети човешка ръка?

КРАЙ

© 1983 Дончо Цончев

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

Дончо Цончев
ПРАЗНИК БЕЗ ПОДАРЪК

I издание

Рецензент Кръстю Куюмджиев
Редактор Стефан Поптонев
Художник Веселин Павлов
Художествен редактор Александър Хачатурян
Технически редактор Тодор Бъчваров
Коректор Нина Велчева

Издателски № 7082

Дадена за набор на 6.I.1983 г.

Подписана за печат на 10.IV.1983 г.

Излязла м. май

Печатни коли 11,50. Издателски коли 9,59

Условно-издателски коли 9,53.

Формат 84×108/32. Тираж 20 110

Цена 1,20 лв.

Код 22/9536222211/5605-9-83

Партиздат – София, бул. „В.И.Ленин“ № 47
ДП „Д. Благоев“ – София, ул. „Н. Ракин“ № 2

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3188>]